

Bohumila Baštecká a kol. Psychosociální krizová spolupráce.

Praha: Grada, 2013. 200 s.

Mám před sebou knihu, jejíž spoluautorka mě učila v kurzu Krizové pomoci a první psychosociální pomoci. Jedním z prvních pravidel, které mi v průběhu kurzu bylo vštěpováno, znělo „nikdy nic nepředpokládej“. Tedy nepředpokládám a začínám číst.

Hned v úvodu se dozvím, že psychosociální krizová spolupráce je nově vznikajícím mezioborová disciplína, kterou je i v ČR možno studovat v univerzitním magisterském studijním programu. Dále jsou zmiňovány některé z požadavků, které jsou na absolventa tohoto oboru kladeny. I já si zde kladu první z řady otázek - jde o učebnici pro studenty zvoleného oboru? Nebo je to obecný úvod, určený profesionálům příbuzných oborů? Má zaujmout širokou veřejnost, protože koneckonců neštěstí navštěvuje právě je?

Odpověď na mne čeká na zadní straně knihy - jedná o vysokoškolskou učebnici. Tento fakt bych očekávala zmíněn autory v úvodu knihy spolu s oddílem, který by se zabýval zdůvodněním vybraných témat, řazením kapitol, nastíněním jejich obsahu, provázanosti etc.. To by mi pomohlo vytvořit si obrázek o obsahu knihy. Namísto toho se dozvídám, že autoři navazují na svou předešlou publikaci *Terénní krizová práce*, jejíž znalost u čtenářů této nové knihy očekávají. Nečetla jsem ji, o to víc mě zajímá, zda tuto nejaktuálnější učebnici budu schopna vstřebat.

První oddíl nese název *Neštěstí, pomoc a spolupráce jako odvěká lidská zkušenost* a zaujímá prvních 100 stran publikace. Stejně jako ostatní oddíly je i tento dělen na kapitoly (příčemž začíná kapitolami jako *1.1 Antropologie, náboženství, filosofie; mýtus: rituál*, *1.2 Sociální a kulturní antropologie a souvislosti neštěstí* pokračuje přes kapitoly *1.5 Smrt, ticho a bolest* až k posledním z nich s názvy *1.10 Komunita, skupina, stát: společenství a patření v souvislostech neštěstí* a *1.11 Trh s neštěstím versus smysl a utrpení*).

Ačkoliv jednotlivé poznatky, které jsou rozesety v těchto kapitolách, mohou být samy o sobě zajímavé a poučné (např. vymezení rozdílu mezi chápáním neštěstí v hinduismu, buddhismu, islámu a judaismu (str. 35), zranitelnost žen a změna genderových rolí (str. 70)), nelze zmínit jejich do očí bijící neuspořádanost, která z celého oddílu vytváří sbírku nahodilostí. Například mýtus je poprvé zmiňován na straně 19, dále je tématem (dokonce celého odstavce) na str. 31. Autoři se k němu znova vrací na str. 47 v souvislosti s Platónem. Na Platóna navazuje zmínka o Cicerovi a stoících, tito všichni jsou ovšem skryti v podkapitole s názvem *1.4.3 Útěcha*. Nutno přiznat, že tato podkapitola patří do kapitoly *1.4 Filosofie a neštěstí*, ovšem napadlo by vás, že právě Útěcha je místem, kde potkáte Cicera?

Dle mého soudu daleko významnějším důsledkem neuspořádanosti je postupně se vkrádající otázka – jak předkládané poznatky souvisejí s psychosociální krizovou spoluprací jako zvolenou profesí? Zajímám-li se kupříkladu o vinu, ráda si přečtu Martina Bubera nebo C. G. Junga (jejichž názory jsou uvedeny v podkapitole *1.6.3 Zacházení s vinou*). Nemá-li být předkládaná učebnice složená pouze z citací jiných knih, očekávala bych, že obsah kapitol bude vztažen k hlavnímu tématu učebnice. Ať již pomocí komentářů autorů, možných otázek k diskusi nebo aspoň provázání s odpovídajícími částmi knihy (např. zmiňovaná vina s výpověďmi aktérů v oddíle *Každá událost je nová: příklad železničního neštěstí u Studénky v srpnu 2008.*)

Následující oddíly *Událost a reakce na ni: názvosloví a vymezení v jednotlivých resortech a souvislostech* a *Psychosociální krizová pomoc a spolupráce aneb pomoc lidem, rodinám, organizacím a obcím zasaženým (hromadným) neštěstím* jsou v lecčem velmi podobné prvnímu oddílu. Krom toho se

zde setkáváme i s novými fenomény, které bych od odborné publikace nečekala. Autoři zde (jakoby mimochodem, v poznámce pod čarou) předkládají svůj názor (přetaven v tvrzení), že *žijeme v silném sociálním státě* (str. 150).

Ještě daleko poučnější je komentář v podkapitole 2.8.2 *Výchova k připravenosti: být připraven pře/žít* (str. 153). Zde je uváděn příklad dvou lidí, kteří byli v roce 2002 zasaženi povodní. Zatímco muž dům opravil, což je autory hodnoceno slovy „*kolega přijal hrozbu a nepředvídatelnost: katastrofa může opět přijít*“, žena se odstěhovala mimo záplavovou oblast, dle autorů „*zmenšila ve směru daném zkušeností riziko*.“ Z čehož dle autorů vyplývá, že „*odolně se chová on, nikoli ona, ačkoli ona zdánlivě posiluje připravenost*“. Překvapuje mne, že autoři hodnotí chování lidí pouze na škále odolnosti a nevyjadřují se ke skutečnosti samotné opravy obydlí, aniž by byla přijata taková protipovodňová opatření, která by dokázala budoucí pravděpodobnou škodu redukovat.

Osobně se domnívám, že nejlépe zpracovanou částí knihy je již zmiňovaný oddíl 5. *Každá událost je nová: příklad železničního neštěstí u Studénky v srpnu 2008*, který je tvořen vyprávěním přímých aktérů tohoto neštěstí a dále také všechny tři přílohy (zejm. Příloha 1: *První občanská pomoc* a Příloha 3: *Příručka pro školy Když se stane neštěstí*). V nich čtenář najde velmi jednoduše a jasně shrnutá doporučení, co dělat v okamžiku neštěstí, a jak se vnímání situace mění v čase.

Ačkoliv se jedná o učebnici v ČR poměrně nového oboru, kapitola *Psychosociální krizová spolupráce jako profese* tvoří pouze osmistránkový závěr knihy. Tématu *Profese a uplatnění absolventů* je věnován jeden odstavec (str. 278). To pokládám u učebnice takového rozsahu za velmi podhodnocené.

Nezbývá mi tedy nic jiného, než popřát všem zájemcům o knihu, aby ke knize nepřistupovali jako k učebnici (koneckonců, autoři se k tomuto pojetí své knihy hlásí pouze na přebalu knihy), nýbrž jako k sbírce textů, které jsou jen velmi volně provázané. Nebudete-li předpokládat, že máte v ruce učebnici, pravděpodobně nebudete zklamáni.

Mgr. Jarmila Kubáňková
o. s. Green Doors
E-mail: jarmila.kubankova@gmail.com